

Ενότητα 10^η Λεξιλογικός πίνακας ό πατήρ

ό πατήρ (γενική του πατρός) η λέξη στη νέα ελληνική γλώσσα σημαίνει πατέρας σήμερα η λέξη επιβιώνει ως τίτλος για ιερείς πχ ο πατήρ Γεώργιος η κλητική πάτερ χρησιμοποιείται ως προσφώνηση κληρικών και βέβαια στην αρχή της Κυριακής προσευχής: πάτερ ήμων όταν λέμε πως κάτι το ξέρουμε σαν το πάτερ ημών εννοούμε πως το έχουμε αποστηθίσει.

Η λέξη πατήρ έχει ομοιότητα με την αντίστοιχη έννοια σε πολλές αρχαίες γλώσσες, όπως τη σανσκριτική (pitra), αρχαία ελληνική (πατήρ), λατινική (pater), γοτθική(fadar) και σε σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες όπως ελληνική, γερμανική, ιταλική, αγγλική κα. Αυτή η ομοιότητα οδήγησε τους γλωσσολόγους στην υπόθεση πως οι λέξεις αυτές έχουν κοινή ρίζα. Αυτό συμβαίνει και με λέξεις για άλλες έννοιες (τρία, μητέρα) και γι αυτό οι γλωσσολόγοι διατύπωσαν την άποψη ότι οι γλώσσες αυτές προέρχονται από μια κοινή πρωτογλώσσα την οποία συμβατικά ονόμασαν Ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, από την οποία διασπάστηκαν οι γλώσσες σε άγνωστη χρονική στιγμή στο προϊστορικό παρελθόν.

Με τη βοήθεια ξενόγλωσσων λεξικών και του διαδικτύου να βρεις πώς λέγεται ο πατέρας

στα αγγλικά στα αλβανικά στα γαλλικά
στα γερμανικά στα ιταλικάστα ρουμανικά

Παράγωγη λέξη είναι η λέξη **πατρίδα**

Χαμένες πατρίδες λέμε τις άλλοτε ελληνικές περιοχές που δόθηκαν από τις μεγάλες δυνάμεις σε άλλες χώρες. Πχ η Μικρά Ασία

Όταν λέμε πως πατρίδα του καφέ είναι η Βραζιλία, εννοούμε πως το προϊόν αυτό καλλιεργείται σε αυτή τη χώρα.

Δεύτερη πατρίδα ονομάζεται η χώρα που ζει και εργάζεται ένας άνθρωπος χωρίς να κατάγεται από αυτή. πχ Η Ελλάδα είναι η δεύτερη πατρίδα πολλών μεταναστών που ζουν σε αυτή εδώ και χρόνια.

Στη σελίδα της Ελληνικής Πύλης www.greek-language.gr να αναζητήσεις στα Λεξικά τη σημασία ή σημασίες των λέξεων:

Άπατρις: πατερικός;
πατροπαράδοτος: πατρότητα;
πατρώνυμο: πατριδοκαπηλία;

:

Αφού πληκτρολογήσεις στην αναζήτηση τη λέξη πάτερ να καταγράψεις τη σημασία των φράσεων: Πάτερ –φамиλίας Πατέρας- αφέντης:

Αφού συμβουλευτείς το λεξιλογικό πίνακα του βιβλίου (σελ.71), να αντιστοιχίσεις την κάθε λέξη της Α στήλης με τη συνώνυμη της από τη Β' στήλη:

A' στήλη	B' στήλη
πατροκτόνος	πατρογονικός
άπατρις	πατροφόνος
πατριωτισμός	φιλόπατρις
πρόγονος	οικογένεια
πατριωτάκι	παραδοσιακός
πάτριος	φιλοπατρία
εθνικός	συμπολίτης
πατριά	ανέστιος
πατροπαράδοτος	πατέρας
πατριώτης	πατριωτικός

Στις παρακάτω προτάσεις να δώσεις τη λέξη που αποδίδει το περιεχόμενο τους. Η κάθε λέξη πρέπει είναι παράγωγη της λέξης πατέρας:

Το βαφτιστικό όνομα του πατέρα κάποιου λέγεται με μία λέξη

Αυτός που σκότωσε τον πατέρα του λέγεται

Ο αρχηγός της Εκκλησίας με έδρα το Φανάρι της Κων/λης έχει τον τίτλο του

Αυτός που αγαπάει την πατρίδα του λέγεται (α' συνθετικό το ρ. φιλω)

Τα κείμενα των πατέρων της Εκκλησίας λέγονται

Τα έθιμα στις γιορτές μας προέρχονται από τις προηγούμενες γενιές είναι δηλαδή

Με ποια σημασία χρησιμοποιείται στη κάθε πρόταση η λέξη πατέρας; Κάποιες σημασίες θα χρησιμοποιηθούν δύο φορές:

1. Ο Ηρόδοτος είναι ο πατέρας της ιστορίας	α. ο γονιός, ο άντρας που έχει ένα ή περισσότερα παιδιά
2. Ο κ. Βασίλης είναι ο πατέρας της φίλης μου Μαρίας	β. αυτός που έχει δημιουργήσει ή ανακαλύψει κάτι σημαντικό
3. Όλοι αγαπούν τον πατέρα Δημήτριο, γιατί βρίσκεται πάντα δίπλα στους ενορίτες του.	γ. ιερέας, παπάς
4. Οι πατέρες του έθνους ψήφισαν το νομοσχέδιο για την παιδεία	δ. επιφανής εκκλησιαστικός άντρας των πρώτων μεταχριστιανικών αιώνων
5. Η γη των πατέρων μας είναι η Ελλάδα	ε. βουλευτής
6. Οι πατέρες της Εκκλησίας συνέβαλαν στην καθιέρωση του Χριστιανισμού και στη διατύπωση του Ορθόδοξου δόγματος	στ. πρόγονος
7. Η ημέρα του πατέρα γιορτάζεται κάθε τρίτη Κυριακή του Ιουνίου	
8. Ο Γουτεμβέργιος είναι ο πατέρας της τυπογραφίας	

Μαρία Λεβεντοπούλου
Φιλολόγος

Πατέρες στον πληθυντικό λέμε τους προγόνους, τις προηγούμενες γενιές

*Το 1915 ο Κωστής Παλαμάς έγραψε το ποίημα **Πατέρες**. Με την ποιητική του τόλμη φαντάζεται τους πατέρες (προγόνους) της ελληνικής φυλής αλλά και του κάθε νέου να συμβουλευόουν και να προτρέπουν τους μεταγενέστερους σε δράση δημιουργική και ανανεωτική .*

Πατέρες

*Παιδί, το περιβόλι μου που θα κληρονομήσεις,
Όπως το βρεις κι' όπως το δεις να μη το παρατήσεις.*

*Σκάψε το ακόμα πιο βαθιά και φράξε το πιο στέρεα,
και πλούτισε τη χλώρη του και πλάτυνε τη γη του,
κι ακλάδευτο όπου μπλέκεται να το βεργολογήσεις,
και να του φέρεις το νερό το αγνό της βρυσσομάνας.*

*Κι αν αγαπάς τ' ανθρώπινα κι' όσα άρρωστα δεν είναι,
ρίξε αγιασμό και ξόρκισε τα ξωτικά, να φύγουν,
και τη ζωντάνια σπείρε του μ' όσα γερά, δροσάτα.*

Γίνε οργοτόμος ,φυτευτής , (γίνε) διαφεντευτής.

*Κι αν είναι κι έρθουνε χρόνια δίσεχτα,
πέσουν καιροί οργισμένοι,
κι όσα πουλιά μισέψουνε σκιασμένα, κι όσα δέντρα,
για τίποτ' άλλο δε φελάν παρά για μετερίζια,
μη φοβηθείς το χαλασμό. Φωτιά ! τσεκούρι !τράβα !,
ξεσπέρμεψέ το , χέρσωσε το περιβόλι, κοφ' το,
και χτίσε κάστρο απάνω του και ταμπουρώσου μέσα,
για πάλεμα, για μάτωμα, για την καινούργια γέννα.*

*Π' όλο την περιμένουμε κι όλο κινάει για νάρθει,
κι' όλο συντρίμμι χάνεται στο γύρισμα των κύκλων.*

*Φτάνει μια ιδέα να στο πει, μια ιδέα να στο προστάξει,
κορώνα ιδέα , ιδέα σπαθί, που θα είναι απάνου απ' όλα.*

Μπορείς να αναζητήσεις στο συγγενικό περιβάλλον τα ονόματα των δικών σου προγόνων. Αφού σχεδιάσεις το γενεαλογικό σου δέντρο να γράψεις με τη μορφή ποιήματος τις συμβουλές και προτροπές που οι πρόγονοι σου θα μπορούσαν να σου απευθύνουν.